

**UCHWAŁA NR XXXI/256/2021
RADY POWIATU JAROSŁAWSKIEGO**

z dnia 28 stycznia 2021 r.

**w sprawie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim
na lata 2021-2023.**

Na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2020r. poz. 821) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. z 2020r. poz. 920)

Rada Powiatu Jarosławskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2021-2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu Jarosławskiego

Marian Fedor

Załącznik do Uchwały Nr XXXI/256/2021
Rady Powiatu Jarosławskiego
z dnia 28 stycznia 2021 r.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY
ZASTĘPCZEJ W POWIECIE JAROSŁAWSKIM
NA LATA 2021-2023

Jarosław 2021

Spis treści

1. Wprowadzenie i podstawa prawna programu.....	3
2. Zadania powiatu z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.....	4
3. Ocena realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2018-2020.....	6
4. Charakterystyka rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Jarosławskim...	9
4.1. Rodzinna piecza zastępcza.....	9
4.2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	12
5. Cele i kierunki działania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2021-2023.....	16
6. Limit rodzin zastępczych zawodowych	18
7. Finansowanie pieczy zastępczej.....	20
8. Analiza SWOT	24
9. Monitoring i ewaluacja programu	25
10. Źródła finansowania programu	26
11. Realizatorzy programu.....	26
12. Zakończenie	27

1. Wprowadzenie i podstawa prawna programu

Wstęp

Uchwałą Rady Powiatu Jarosławskiego Nr XLV/300/2018 z dnia 27 lutego 2018r. został przyjęty Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020. W związku z tym, iż okres jego ważności dobiegł końca, zachodzi konieczność wprowadzenia nowego programu na kolejne 3 lata.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 został opracowany na podstawie Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821). Zgodnie z art. 180 pkt 1 w/w ustawy opracowanie i realizacja 3-letniego programu rozwoju pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu.

Niniejszy Program uwzględnia lokalne uwarunkowania, wyznacza kierunki działań w perspektywie kolejnych trzech lat, z uwzględnieniem źródła finansowania, które jest niezbędne do jego realizacji. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 akcentuje główne zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. zapewnienie opieki i wychowania dzieciom w rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej, udzielanie świadczeń oraz działania profilaktyczne i współpracę międzyinstytucjonalną, której wspólnym celem jest wyposażenie rodzin i wychowanków w kompetencje pozwalające im w przyszłości na prawidłowe funkcjonowanie poza systemem pomocy.

Kierunki działań przyjęte w Programie wyznaczone zostały w oparciu o potrzeby i możliwości, jakie w obszarze pieczy zastępczej posiada Powiat Jarosławski. Szczególny nacisk położono na rozwój i zintegrowaną współpracę z instytucjami, osobami, które zajmują się i pracują na rzecz dobra dziecka i rodziny. Działania przyjęte do realizacji w programie zostały ukierunkowane głównie na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej oraz na wsparcie dla usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków.

Należy podkreślić, że władze Powiatu Jarosławskiego zapewniają miejsca w pieczy zastępczej **wszystkim** dzieciom, które są kierowane na podstawie orzeczeń sądu rodzinnego, a także zabezpieczają w budżecie i przeznaczają na ten cel odpowiednie środki finansowe.

Do opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 wykorzystane zostały dane własne PCPR, wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród rodzin zastępczych, ośrodków pomocy społecznej oraz wychowawców placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Jarosławskiego.

Podstawa prawna Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2021-2023:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997r., nr 78 poz. 483 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 821)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 1876)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r., nr 292 poz. 1720)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r., nr 274 poz. 1620)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (tj. Dz. U. z 2020 poz. 1359)
- Konwencja o prawach dziecka (Dz. U. z 1991r., nr 120 poz. 526 z późn. zm.).

2. Zadania powiatu z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

W myśl ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należą:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do

pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo- -wychowawczej typu rodzinnego;

7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:

a) grup wsparcia,

b) specjalistycznego poradnictwa;

8) (uchylony)

9) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;

10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;

11) prowadzenie rejestru danych, o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;

12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

13) finansowanie:

a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;

15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.

3. Ocena realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2018-2020

Zgodnie z art. 180 ust 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Rada Powiatu Jarosławskiego Uchwałą Nr XVI/300/2018 w dniu 27 lutego 2018 r. uchwaliła Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2018 – 2020. Wykonanie uchwały powierzono Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu.

Program zakładał monitoring realizacji założonych zadań w formie corocznego sprawozdania składanego Staroście Jarosławskiemu i Zarządowi Powiatu Jarosławskiego z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Głównym jego celem było podniesienie jakości systemu rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Jarosławskim oraz zapewnienie tymczasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania jej przez rodziców biologicznych.

Osiągnięcie celu głównego zaplanowano poprzez realizację celów szczegółowych, tj. :

1. Deinstytucjonalizację pieczy zastępczej.
2. Podniesienie kompetencji wychowawczych funkcjonujących rodzin zastępczych oraz zapewnienie wsparcia w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
3. Zachowanie charakteru tymczasowości rodzinnej pieczy zastępczej.
4. Zwiększenie jakości współpracy ze środowiskiem lokalnym w celu intensyfikacji działań na rzecz realnego powrotu dzieci do rodziny biologicznej.
5. Poprawę sytuacji i funkcjonowania w życiu społecznym wychowanków rodzin zastępczych, opuszczających rodzinną pieczę zastępczą.

Z analizy realizacji Programu wynika, że cel główny programu został zrealizowany.

Pierwszym celem szczegółowym była deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej, czyli zwiększenie liczby rodzin zastępczych przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Opracowywane i tworzone ulotki, plakaty promujące rodzicielstwo zastępcze, rozpowszechniano w ramach promocji rodzicielstwa zastępczego do urzędów gmin i miast, szkół oraz umieszczano na tablicach i słupach ogłoszeniowych na terenie Powiatu Jarosławskiego. Plakaty zachęcające do pozostania rodziną zastępczą zostały również rozlokowane w komunikacji miejskiej oraz międzymiastowej.

Ponadto zamieszczano również ogłoszenia promujące idee rodzicielstwa zastępczego w lokalnej prasie, a także artykuły przedstawiające zasady funkcjonowania rodzin zastępczych i podpowiadające jakie kroki należy uczynić aby nią zostać. Została wykupiona emisja reklamy dźwiękowej promującej rodzicielstwo zastępcze nadawanej w dwóch punktach miasta. Na bieżąco udzielano również informacji osobiście lub telefonicznie na temat pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W wyniku podejmowanych działań promocyjnych udało się pozyskać kandydatów na rodziny zastępcze, którzy po pozytywnym zakwalifikowaniu stworzyli rodziny zastępcze, gdzie dzieci pozbawione opieki znalazły bezpieczny dom.

Od 2020 r. funkcjonuje w Powiecie Jarosławskim nowa placówka pod nazwą Lipowy Zakątek Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Radymnie. Jej powstanie pozwoliło na zmniejszenie liczby wychowanków w istniejącym już Domu pod Lipami Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Radymnie. Mniejsza liczba wychowanków daje większe możliwości stworzenia warunków podobnych do tych, jakie panują w domach, a także bardziej indywidualnego podejścia do każdego z wychowanków.

Drugim celem szczegółowym omawianego programu było podniesienie kompetencji wychowawczych funkcjonujących rodzin zastępczych oraz zapewnienie im wsparcia w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.

Dla osób sprawujących już funkcję rodziców zastępczych organizowane były szkolenia w celu podniesienia ich kompetencji wychowawczych. Rozumiejąc trudności jakie napotykają w codziennej pracy rodziny zastępcze oraz problemy jakie muszą rozwiązywać, zapewniono im pomoc i wsparcie w ramach grupy wsparcia prowadzonej przez psychoterapeutki. Mogły one również korzystać z pomocy psychologa, który służył pomocą i wsparciem w rozwiązywaniu trudności wychowawczych.

Trzecim celem szczegółowym było zachowanie tymczasowości rodzinnej pieczy zastępczej, w związku z czym na bieżąco wnioskowano do sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń dotyczących władzy rodzicielskiej rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Po uregulowaniu ich sytuacji prawnej zgłaszano je do ośrodka adopcyjnego celem zakwalifikowania do adopcji. Dzięki tym działaniom udało się przysposobienie 4 dzieci, a tym samym skrócenie ich pobytu w pieczy zastępczej.

Czwarty cel szczegółowy zakładał zwiększenie jakości współpracy ze środowiskiem lokalnym w celu intensyfikacji działań na rzecz realnego powrotu dzieci do rodziny biologicznej. W przypadkach odebrania rodzicom dzieci i umieszczenia ich w pieczy zastępczej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej wraz z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej organizują pomoc i wsparcie rodzinie w celu unormowania jej sytuacji, najczęściej

wsparcie asystenta rodziny i pomoc psychologiczną. Dokonywana jest również okresowa ocena sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej (w przypadku dzieci powyżej 3 lat nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy, natomiast dzieci w wieku poniżej lat 3 nie rzadziej niż raz na 3 miesiące). Ocena ma na celu ustalenie zasadności dalszego pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Dokonywana jest wspólnie z przedstawicielami Ośrodka Adopcyjnego, Sądu, ośrodków pomocy społecznej, pedagogów szkół, psychologa i innych współpracujących instytucji, zaproszeni są również rodzice biologiczni. Przed dokonaniem oceny wymieniane są opinie o sytuacji dziecka pomiędzy przedstawicielami różnych instytucji m. in. ośrodkami pomocy społecznej, sądami, szkołami, policją. Szczegółowa i bieżąca analiza poszerza wgląd w sytuację dziecka, daje możliwość podjęcia odpowiednich kroków zmierzających do powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

Piątym celem szczegółowym była poprawa sytuacji i funkcjonowania w życiu społecznym wychowanków rodzin zastępczych opuszczających rodzinną oraz instytucjonalną pieczę zastępczą. Pełnoletni wychowankowie do czasu zakończenia nauki, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia mogą pozostawać w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Do tego czasu Powiat finansuje ich pobyt w pieczy zastępczej. Wychowankowie mają również możliwość opuszczenia pieczy zastępczej po ukończeniu 18 roku życia i usamodzielnienia się. Osobom tym przysługuje pomoc finansowa na usamodzielnienie oraz - pod warunkiem nie zakończenia nauki – pomoc na jej kontynuowanie. Usamodzielnianym wychowankom sporządza się indywidualne programy usamodzielnienia, w których zaplanowane są ich procesy usamodzielnienia. W procesach tych wspierani są przez opiekunów usamodzielnienia, którymi najczęściej są rodzice zastępczy lub wychowawcy placówek oraz przez pracownika socjalnego PCPR. Osoby te wspierają młodych ludzi w wejściu w aktywne życie społeczne. Jednym z najważniejszych celów dla usamodzielnianych jest zdobycie kwalifikacji zawodowych, gdyż zwiększa to ich szansę na rynku pracy, a tym samym dążenie do pełnej niezależności i samodzielności.

Podsumowując, należy uznać iż główny cel Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2018 -2020 został zrealizowany. Pomimo wielu trudności udało się zapewnić tymczasową opiekę i wychowanie wszystkim dzieciom, którym nie mogli jej zapewnić rodzice biologiczni.

4. Charakterystyka rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Jarosławskim.

Na terenie Powiatu Jarosławskiego w latach 2018-2020 najczęstszymi przyczynami umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej w naszym powiecie były: niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców, uzależnienie od alkoholu rodziców biologicznych, również długotrwała choroba oraz sieroctwo. Należy wskazać, że wiele czynników składa się na konieczność zabezpieczenia dzieci i odizolowania ich od środowiska rodzinnego.

Pieczą zastępczą zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

4.1. Rodzinna pieczę zastępcza

Celem działania rodzinnej pieczy zastępczej w przypadku niemożności wychowania i opieki rodziców jest zapewnienie dziecku pomocy w zakresie:

- jego powrotu dziecka do rodziny biologicznej, a w przypadku, gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
- wypracowywania działań zmierzających do przygotowania dziecka do samodzielnego, godnego i odpowiedzialnego życia;
- pomocy w rozwiązywaniu trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki;
- motywowania do utrzymywania oraz nawiązywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, celem eliminowania negatywnych skutków wynikających z utraty i separacji;
- dążenia do zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych dziecka;
- oceny sytuacji dziecka w konsultacji ze specjalistami (psychologiem, pedagogiem, asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym), z uwzględnieniem potrzeb dziecka.

Funkcję Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim, powołanego Zarządzeniem Starosty Jarosławskiego Nr 4/2011 z dnia 4 listopada 2011 r. pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu (dalej zwane PCPR w Jarosławiu).

Wśród rodzinnych form pieczy zastępczej ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyróżnia:

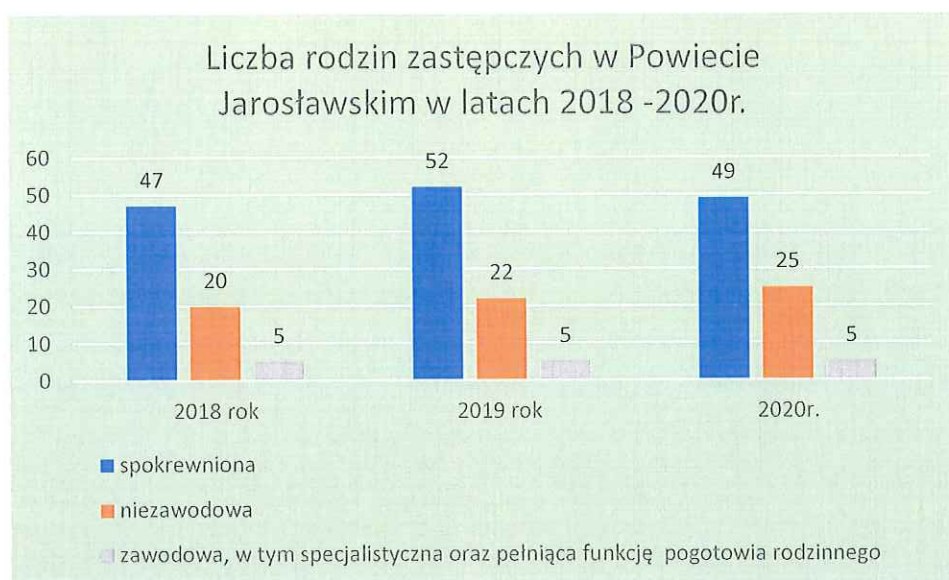
- a) rodziny zastępcze spokrewnione,

- b) rodziny zastępcze niezawodowe,
- c) rodziny zastępcze zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, zawodowe specjalistyczne
- d) rodzinne domy dziecka.

W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub gdy władza rodzicielska została im ograniczona. Rodzina zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem w sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej. Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszej nauki nie dłużej niż do 25 roku życia. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej posiadają świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, uwzględniają i akceptują możliwość jego powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenie go w rodzinie adopcyjnej.

W latach 2018-2020 w Powiecie Jarosławskim w systemie rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonowały rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem, rodziny niezawodowe, rodziny zawodowe – w tym rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna oraz zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Liczbę rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci obrazują poniższe zestawienia:

Wykres 1. Liczba rodzinach zastępczych w Powiecie Jarosławskim w latach 2018 – 2020

Źródło: opracowanie własne PCPR w Jarosławiu

Z danych przedstawionych w tabeli powyżej wynika, iż liczba rodzin zastępczych na terenie Powiatu Jarosławskiego w omawianym okresie utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Najczęstszą formą sprawowanej pieczy zastępczej były spokrewnione rodziny

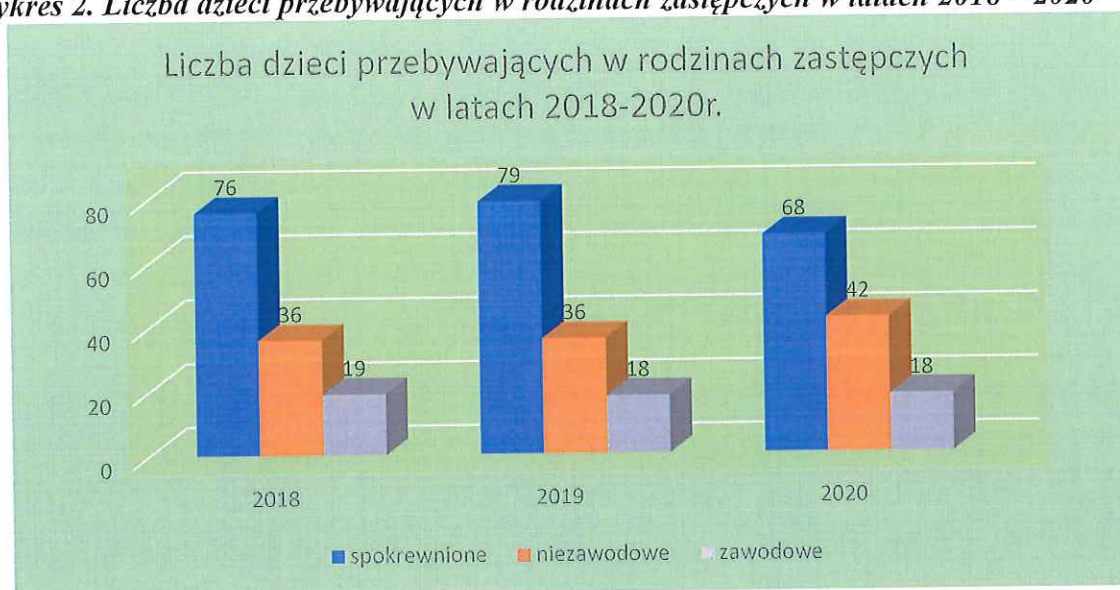
zastępcze tj. dziadkowie i rodzeństwo dziecka. Rodziny zastępcze spokrewnione powstają z potrzeby zapewnienia opieki dzieciom z najbliższej rodziny. Dlatego też rodziny te nie są nastawione na przyjęcie dzieci spoza rodziny, niespokrewnionych.

Drugą, co do liczebności rodzin formę pieczy zastępczej stanowią rodziny niezawodowe. Niezawodowe rodziny zastępcze nie są związane bliskim pokrewieństwem z dziećmi i są gotowe przyjąć dzieci zupełnie obce. Jest to najbardziej pożądana forma rodzinnej pieczy zastępczej, ze względu na otwartość na przyjęcie dzieci niespokrewnionych, możliwość zabezpieczenia większej liczby dzieci, a docelowo przekształcenia w rodzinę zastępczą zawodową.

W Powiecie Jarosławskim funkcjonuje 5 rodzin zastępczych zawodowych, w tym jedna rodzina zawodowa specjalistyczna, druga natomiast pełniąc funkcję pogotowia rodzinnego. Należy podkreślić, iż warunkiem utworzenia rodziny zastępczej zawodowej jest posiadanie co najmniej 3-letniego doświadczenia jako rodzina zastępcza niezawodowa oraz pozytywnej opinii Organizatora, w związku z powyższym zachodzi konieczność kontynuowania działań promocyjnych oraz podejmowanie nowych, które mają na celu wspieranie rodzicielstwa zastępczego. Bardzo ważnym działaniem jest pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych dla dzieci, szczególnie dla większych rodzeństw, bowiem ich brak wymusza umieszczanie małoletnich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

W funkcjonujących rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Jarosławskiego liczba umieszczonych dzieci przedstawia się następująco:

Wykres 2. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2018 – 2020

źródło: opracowanie własne PCPR w Jarosławiu

Jak ilustrują powyższe dane, liczba rodzin zastępczych, jak i liczba dzieci w nich umieszczonych utrzymują się na zbliżonym poziomie.

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze objęte są opieką koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Obecnie w Powiecie Jarosławskim zatrudnionych jest 4 koordynatorów w celu sprawowania nadzoru nad prawidłowym procesem wychowawczym dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej otaczają rodzinę zastępczą kompleksową opieką, budują z nią więź oraz podejmują działania mające na celu rozwiązywanie bieżących trudności pojawiających się w rodzinie. Monitorują też stopień realizacji zadań opiekuńczo – wychowawczych realizowanych przez rodziny zastępcze. Wszystkie dzieci umieszczone w pieczy zastępczej mają sporządzaną diagnozę psychologiczną.

Do zadań koordynatorów należy również współpraca z instytucjami (ośrodki pomocy społecznej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, szkoły itp.) w celu rozwiązywania problemów rodziny zastępczej i dziecka oraz wypracowania możliwości powrotu małoletniego do rodziny biologicznej.

Rodziny zastępcze dodatkowo mogą korzystać ze specjalistycznego poradnictwa oferowanego przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej, w tym psychologicznego, terapeuty rodzin oraz radcy prawnego. Ważne jest wsparcie rodzin i wychowanków opieką psychologiczną, gdyż dzieci obciążone trudnymi doświadczeniami przejawiają różne problemy opiekuńczo-wychowawcze.

4.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. reguluje również funkcjonowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Dzieci pozbawione opieki ze strony rodziców w przypadku braku możliwości zabezpieczenia w rodzinach zastępczych, umieszczane są w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

- 1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- 2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- 3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- 4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- 5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- 6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
- 7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

W Powiecie Jarosławskim funkcjonowała placówka opiekuńczo-wychowawcza, tj. Dom pod Lipami Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Radymnie. Rada Powiatu Jarosławskiego Uchwałą Nr LVII/361/2018 z dnia 30 października 2018 utworzyła nową jednostkę budżetową pod nazwą: Lipowy Zakątek Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza z siedzibą w Radymnie.

Decyzją Wojewody Podkarpackiego z dniem 1 stycznia 2020r. zezwolono Powiatowi Jarosławskiemu na prowadzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego pod nazwą Dom pod Lipami Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Radymnie z regulaminową liczbą miejsc 14, przy ul. Mickiewicza 30/1, 37-550 Radymno, w celu świadczenia przez tę placówkę , zgodnie z jej typem, pomocy dzieciom w niej umieszczonym, na poziomie obowiązującego standardu.

Ponadto Powiat Jarosławski otrzymał zgodę od Wojewody Podkarpackiego na prowadzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej, łączącej zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej pod nazwą Lipowy Zakątek Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Radymnie, mieszczącej się przy ul. Mickiewicza 30/2, z regulaminową liczbą miejsc 14.

Wykres 3. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2018 – 2020

źródło: opracowanie własne PCPR w Jarosławiu

Powyższy wykres wskazuje względnie stałą liczbę umieszczonych dzieci w placówkach na terenie Powiatu Jarosławskiego. Należy zaznaczyć, iż w latach 2018 – 2019 funkcjonowała jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza, natomiast w związku z koniecznością zachowania standardów została podzielona na dwie placówki opiekuńczo wychowawcze, tj. Dom pod Lipami Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą w Radymnie oraz Lipowy Zakątek Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą w Radymnie w których w roku 2020r. przebywało kolejno 14 i 16 dzieci.

Zadaniem placówki opiekuńczo – wychowawczej jest przede wszystkim zapewnienie opieki dzieciom tego potrzebującym, jak również podejmowanie wszelkich działań zmierzających do powrotu do rodziny biologicznej.

Pomimo starań i pomocy wychowawców w podjęciu samodzielnego życia pełnoletnich wychowanków, nadal zdecydowana ich większość wraca do środowiska rodzinnego. W związku z powyższym ważną kwestią dla przyszłości wychowanków placówek jest miejsce zamieszkania po jej opuszczeniu, dlatego też istotne jest wsparcie wychowawców w poszukiwaniu samodzielnych mieszkań, w których będą prowadzili samodzielnie gospodarstwa domowe.

W Powiecie Jarosławskim funkcjonuje finansowana przez samorząd wojewódzki Regionalna Placówka Opiekuńczo – Terapeutyczna im. Ks. Mieczysława Lisińskiego w Jarosławiu, prowadzona przez Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej. Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży

w wieku szkolnym, które ze względu na stan zdrowia bądź niepełnosprawność, wymagają specjalistycznej opieki medycznej oraz rehabilitacyjno-terapeutycznej i z tego powodu nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Posiada ona 20 miejsc statutowych.

Regionalna Placówka Opiekuńczo – Terapeutyczna im. Ks. Mieczysława Lisińskiego w Jarosławiu zapewnia:

- całodobową, ciągłą opiekę i wychowanie,
- opiekę medyczną i rehabilitację,
- terapie: integracji sensorycznej, logopedyczną i neurologiczną,
- zajęcia kompensacyjne, rewalidacyjne i korekcyjne,
- optymalne warunki mieszkaniowe oraz wyżywienie,
- leczenie i zaopatrywanie w niezbędny sprzęt ortopedyczny.

Po osiągnięciu pełnoletności, osobom opuszczającym rodzinną bądź instytucjonalną pieczę zastępczą, zwanym osobami usamodzielnianymi, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu, przyznaje się pomoc w następujących formach:

- 1) pomoc finansowa na:
  - a) kontynuowanie nauki,
  - b) usamodzielnienia,
  - c) zagospodarowanie,
- 2) udziela się pomocy w uzyskaniu:
  - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
  - b) zatrudnienia

5. Cele i kierunki działania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie jarosławskim na lata 2021-2023.

Najważniejszym celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 jest wspieranie rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Jarosławskim ze szczególnym nastawieniem na tworzenie rodzinnych form. Te dzieci, którym rodzina biologiczna nie jest w stanie zapewnić opieki i wychowania muszą mieć zorganizowaną opiekę zastępczą. Każda rodzina zastępcza to szansa na wzrastanie dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych. Duży nacisk zostaje położony na rozwijanie rodzinnych form opieki zastępczej oraz kompleksową pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu rodzinnego. Pozyskiwanie nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wspieranie już funkcjonujących rodzin, przyczyni się do wzmocnienia obecnego systemu opieki. Zakres udzielanego wsparcia dotyczy przede wszystkim problemów wychowawczych z dziećmi oraz trudności związanych z kontaktami z rodzicami biologicznymi. Ważną rolę w tym procesie odgrywają opiekunowie zastępczy, którzy wkładają wiele pracy w przezwyciężanie trudnych sytuacji wynikających z licznych, negatywnych doświadczeń dzieci przyjętych na wychowanie tj. choroby, sieroctwa, przemocy, zagrożenia życia, alkoholizmu itp. Wyrównywanie braków i niedoskonałości rozwoju biologicznego, psychicznego, społecznego i kulturalnego dziecka jest przypisane opiekunom zastępczym. Aby mogli oni prawidłowo wypełniać powierzone funkcje powinni być wspomagani przez instytucje wspierające.

Cel główny : Rozwój pieczy zastępczej

Cele szczegółowe programu oraz zadania i wskaźniki monitorujące przedstawia poniższa tabela.

Cel szczegółowy 1. Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego	1. Ilość przeprowadzonych akcji promocyjnych 2. Ilość materiałów promocyjnych
Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe oraz rodzinne domy dziecka i na rodziny pomocowe	1. Liczba osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodziny pomocowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka 2. Liczba utworzonych rodzin zastępczych i pomocowych analogicznie

Cel szczegółowy 2. Podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych oraz zapewnienie wsparcia w rozwiązywaniu problemów wychowawczych	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Przeprowadzanie szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka zgodnie z potrzebami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przeprowadzonych szkoleń 2. Liczba wydanych zaświadczeń potwierdzających udział w szkoleniu
Zapewnienie wsparcia specjalistycznego dla rodzinnej pieczy zastępczej poprzez dostęp do pomocy specjalistycznej oraz tworzenie grup wsparcia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba uczestników grup wsparcia 2. Liczba udzielonych porad i konsultacji 3. Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym

Cel szczegółowy 3. Zachowanie zasady tymczasowości rodzinnej pieczy zastępczej	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Wnioskowanie do sądu o uregulowanie sytuacji prawnej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną
Zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodka adopcyjnego w celu ich przysposobienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zgłoszonych dzieci do ośrodka adopcyjnego 2. Ilość wydanych dokumentów kwalifikujących do adopcji 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach adopcyjnych

Cel szczegółowy 4. Poprawa jakości współpracy ze środowiskiem lokalnym i instytucjami pomocowymi celem podejmowania wspólnych działań na rzecz powrotu dzieci do rodziny naturalnej	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Podejmowanie ścisłej współpracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodzin celem opracowania wspólnych działań na rzecz powrotu dzieci do rodziców biologicznych	Ilość sporządzonych planów pomocy dziecku skoordynowanych z planem pracy z rodziną
Dokonywanie oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	Ilość dokonanych ocen
Wymiana informacji z innymi instytucjami pomocowymi oraz sądami w zakresie oceny sytuacji rodzin biologicznych dzieci przebywających w	Ilość pisemnych informacji i opinii

pieczy zastępczej oraz dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej	
---	--

Cel szczegółowy 5. Wzmocnienie działań na rzecz usamodzielnianych wychowanków	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Udzielanie świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków	Liczba przyznanych świadczeń Liczba wydanych decyzji
Podjęcie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w przygotowaniu do wejścia na rynek pracy usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej np. spotkanie z doradcą zawodowym itp.	Liczba spotkań z doradcą zawodowym Liczba wychowanków, którzy ukończyli kursy, staże Liczba zatrudnionych wychowanków
Podejmowanie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu na rzecz usamodzielnianych wychowanków: spotkanie z terapeutą ds. uzależnień, terapeutą ds. przemocy w rodzinie	Liczba spotkań z terapeutami
Pomoc pełnoletnim wychowankom w pozyskaniu własnego mieszkania	Liczba wniosków rodziców zastępczych o przydział mieszkania Ilość wydanych przez tut. PCPR pism popierających wnioski wychowanków

6. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021-2023

Zgodnie z treścią art. 180 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 3-letnim powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej należy określić coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Przepis ten odnosi się do art. 56 ustawy, zgodnie z którym umowę z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki wskazane w art. 54 ust. 1 i 2 ustawy, zawiera się na wniosek rodziny w ramach ustalonego limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021-2023 zostaje ustalony na podstawie monitoringu dotyczącego liczby dzieci w Powiecie Jarosławskim umieszczonych w pieczy zastępczej z lat poprzednich, a także

liczby dzieci z poszczególnych gmin i miast powiatu zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Tabela 1. Liczba rodzin i dzieci z poszczególnych gmin i miast powiatu zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej

l.p.	miasto/gmina	Liczba rodzin	Liczba dzieci
1.	gmina Chłopice	3	9
2.	gmina Jarosław	2	5
3.	gmina Łaszki	1	1
4.	gmina Pawłosiów	4	7
5.	gmina Radymno	0	0
6.	gmina Rokietnica	1	3
7.	gmina Rożwienica	0	0
8.	gmina Wiązownica	0	0
9.	miasto i gmina Pruchnik	0	0
10.	miasto Jarosław	3	3
11.	miasto Radymno	0	0
razem		14	28

Źródło: opracowanie własne PCPR Jarosław na podstawie informacji z ośrodków pomocy społecznej miast i gmin powiatu

Z informacji otrzymanych od gminnych i miejskich ośrodków pomocy społecznej, obecnie na terenie Powiatu Jarosławskiego występuje 14 rodzin zagrożonych umieszczeniem łącznie 28 dzieci w pieczy zastępczej. Wobec powyższego istnieje prawdopodobieństwo, że w najbliższych latach może wystąpić konieczność zabezpieczenia miejsc w rodzinach zastępczych dla około 30 dzieci.

Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych zawodowych w powiecie jarosławskim w latach 2018 – 2020

ROK	2018	2019	2020
rodziny zastępcze zawodowe	5	5	5

Źródło: opracowanie własne PCPR Jarosław

Powyższe zestawienie obrazuje utrzymującą się od 2018 r. do 2020 r. stałą liczbę rodzin zastępczych zawodowych.

Limit nowo zakładanych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021—2023 zakłada ich zwiększenie o jedną w każdym kolejnym roku, natomiast rodzinnych domów dziecka - powstanie jednego w ostatnim roku ważności niniejszego Programu.

Ustalony na podstawie w/w danych szacunkowych, limit nowo zakładanych rodzin zastępczych na lata 2021-2023 w Powiecie Jarosławskim ustala się następująco:

rok 2021 - 1

rok 2022 – 1

rok 2023 – 1 oraz 1 rodzinny dom dziecka

7. Finansowanie pieczy zastępczej

Rodzaje świadczeń dla rodzin zastępczych oraz najniższe wysokości świadczeń obligatoryjnych reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 821). Ustawa określa również wachlarz świadczeń fakultatywnych, o przyznanie których mogą starać się rodziny zastępcze, jednak w tym przypadku nie określa ich minimalnych wysokości. Dlatego też rokrocznie uchwałą Zarządu Powiatu Jarosławskiego doprecyzowywane są zasady przyznawania tych świadczeń oraz określone ich wysokości.

Rodziny zastępcze otrzymują świadczenia obligatoryjne tj. comiesięczne na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej w następującej wysokości:

- spokrewnione - 694,00 zł;
- niezawodowe - 1 052,00 zł;
- zawodowe - 1 052,00 zł

oraz świadczenia fakultatywne:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki;

Ponadto zawodowe rodziny zastępcze mogą ubiegać się przyznanie następujących świadczeń fakultatywnych :

- środki finansowe na utrzymanie domu jednorodzinnego,

- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego,
- zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Tabela 3. Finansowanie rodzin zastępczych w Powiecie Jarosławskim zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Pomoc na:	2018 r.	2019 r.	2020r.
	kwota zł	kwota zł	kwota zł
pokrycie kosztów utrzymania dziecka zgodnie z art. 80 ust. 1 (w tym art. 81 ust. 1)	1.306 883,02	1.263 695,72	1 386 849,15
pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 2a	21 732,42	13 529,30	7 171,80
dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 1	9 931,00	11 790,90	5 460,64
pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki, zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 2b	1 850,00	7 500,00	2 000,00
środki finansowe na utrzymanie domu jednorodzinnego (dotyczy tylko rodzin zastępczych zawodowych)	18 031,30	22 174,97	12 940,78
Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (dotyczy tylko rodzin zastępczych zawodowych)	5 000,00	5 000,00	0
RAZEM	1.363 427,74	1 323 690,89	1 414 422,37

Źródło: opracowanie własne PCPR Jarosław

Na przestrzeni ostatnich kilku lat wydatki finansowe na wypłatę świadczeń dla rodzin zastępczych nieznacznie wzrosły. Największy wzrost występuje w wypłacie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, ma to związek ze zwiększeniem się liczby dzieci w rodzinach niezawodowych, gdyż otrzymują one to świadczenie w wyższej wysokości. Pozostałe świadczenia nie są obowiązkowe i ich wysokość oraz możliwość uzyskania uzależniona jest od wielu czynników, dlatego też ich wysokość w różnych latach może się różnić.

Tabela 4. Wynagrodzenia rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Jarosławskim

Rok	wynagrodzenia rodzin zastępczych zawodowych w zł
2018	173 474,88
2019	186 399,48
2020	198 152,67

Źródło: opracowanie własne PCPR Jarosław

Wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych w latach 2018-2020 wskazują tendencję wzrostową. Wynika to ze wzrostu średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń

dla pracowników państwowej sfery budżetowej określonym w ustawie budżetowej. W Powiecie Jarosławskim funkcjonuje obecnie 5 rodzin zastępczych zawodowych, w tym jedna specjalistyczna.

W latach 2018-2020 było zatrudnione 3 osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w rodzinach zastępczych zawodowych i jedna przy rodzinie zastępczej niezawodowej. Zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich jest zasadne w rodzinie, w której przebywa więcej niż 3 dzieci. W szczególnie uzasadnionych przypadkach np. ze względu na stan zdrowia rodziny zastępczej dopuszczalne jest zatrudnienie takiej osoby w rodzinie, w której znajduje się mniejsza liczba dzieci.

Pełnoletnim wychowankom, którzy po osiągnięciu pełnoletności opuszczają rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą przysługuje pomoc na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie.

Wysokość pomocy na kontynuowanie nauki wynosi nie mniej niż 526 zł miesięcznie. Natomiast pomoc na usamodzielnienie się uzależniona jest od czasu pobytu dziecka w rodzinie zastępczej bądź placówce opiekuńczo-wychowawczej i wynosi:

- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną nie mniej niż 3 470 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat,
- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:
  - nie mniej niż 6 939 zł, jeżeli przebywała w pieczy przez okres powyżej 3 lat,
  - nie mniej niż 3 470 zł, jeżeli przebywała w pieczy przez okres od 2 do 3 lat,
  - nie mniej niż 1 735 zł, jeżeli przebywała w pieczy przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż 1577 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3154 zł. Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej.

Tabela 5. Usamodzielnienia dzieci z rodzin zastępczych w Powiecie Jarosławskim

Pomoc na:	2018	2019	2020
	kwota w zł	kwota w zł	kwota w zł
kontynuowanie nauki	94 853,97	93 050,00	62 206,66
usamodzielnienie	40 092,00	32 698,00	29 678,38
zagospodarowanie	19 774,96	2 600,00	14 432,86
RAZEM	154 720,93	128 348,00	106 317,90

Źródło: opracowanie własne PCPR Jarosław, dane ze sprawozdań z działalności rocznej PCPR oraz ze sprawozdania z systemu CAS.

Z danych przedstawionych powyżej wynika, że wysokość świadczeń wypłacanych pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych kontynuującym naukę zmniejsza się. Wynika to z faktu, iż w ostatnich latach zmniejszyła się liczba osób opuszczających rodziny zastępcze i zakładających samodzielne gospodarstwa domowe, choć nadal kontynuujących naukę. Większość pełnoletnich wychowanków, którzy nadal się uczą pozostaje w rodzinach zastępczych i to rodziny zastępcze otrzymują świadczenia na ich utrzymanie.

Tabela 6. Usamodzielnienia dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych

Pomoc na:	2018		2019		2020	
	osoby	kwota w zł	osoby	kwota w zł	osoby	kwota w zł
kontynuowanie nauki	8	28 780,00	9	29 555,00	8	24 868,30
usamodzielnienie	0	0	2	8 674,00	1	6 939,00
zagospodarowanie	1	3 798,00	1	3 594,00	5	12 781,43
RAZEM	X	32 578,00	X	41 823,00	X	44 588,73

Źródło: dane własne PCPR Jarosław

Powyższe zestawienie dotyczące wysokości świadczeń wypłaconych pełnoletnim wychowankom placówek opiekuńczo - wychowawczych, którzy po ich opuszczeniu nadal kontynuują naukę wskazuje na wzrost wypłaconych świadczeń w ostatnich latach. Wzrosła liczba wychowanków starających się o przyznanie świadczenia na zagospodarowanie. Świadczenie to przyznawane jest najczęściej w formie rzeczowej na zakup sprzętu AGD – RTV, remont mieszkania lub zakup sprzętu niezbędnego do wykonywania pracy zarobkowej. Wzrost liczby osób starających się o to świadczenie wskazuje na to, iż większa liczba wychowanków placówek – opiekuńczo wychowawczych zakłada samodzielne gospodarstwa domowe.

8. Analiza SWOT

W celu analizy wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia organizacji oraz wykorzystania zgromadzonych informacji do opracowania strategii działania, poniżej zastosowano analizę SWOT. Technika ta służy określeniu tego, co może pomóc w realizacji celów programu (mocne strony i szanse) lub też, co może stanowić przeszkodę, którą należy przezwyciężyć bądź zminimalizować w celu osiągnięcia pożądanego rezultatu (słabe strony i zagrożenia).

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wykwalifikowana kadra zatrudniona w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie , • stały kontakt PCPR z innymi instytucjami m. in. Sąd, ośrodki pomocy społecznej, szkoły, placówki służby zdrowia, • funkcjonowanie dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych, • funkcjonowanie regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej, • funkcjonowanie 5 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 1 o charakterze pogotowia rodzinnego i 1 specjalistycznej, • funkcjonowanie poradnictwa specjalistycznego (psycholog, terapeuta rodzinny, radca prawny, pedagog), • prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych, • promocja idei rodzicielstwa zastępczego, • wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia, • doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny, • podwyższenie wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych, • zatrudnienie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki i pracach gospodarskich	<ul style="list-style-type: none"> • brak rodzinnego domu dziecka, • brak organizacji działających na rzecz wsparcia dziecka i rodziny zastępczej, • brak mieszkań chronionych dla wychowanków pieczy zastępczej oraz brak środków na ich utworzenie, • brak propozycji pracy dla młodzieży usamodzielniającej się, • zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców biologicznych, • brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze; • kampania promująca rodzicielstwo	<ul style="list-style-type: none"> • bieda, patologizacja i nieporadność życiowa rodzin naturalnych, • postępująca degradacja wartości

<ul style="list-style-type: none"> zastępcze; · promowanie wartości rodzinnych; · dostęp do źródeł finansowania (fundusze strukturalne, Europejski Fundusz Społeczny, dotacje z budżetu Państwa); · realizacja Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej poprzez udział w konkursach ogłaszanych przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; · możliwość powrotu dzieci do rodziny naturalnej poprzez koordynowanie stałej i efektywnej współpracy z asystentami rodziny; · zatrudnienie specjalistów do pracy z rodziną z dzieckiem problemowym m. in.: psychiatry, superwizora; · szkolenia i doskonalenie zawodowe kadry · pozyskanie mieszkań chronionych dla wychowanków pieczy zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> rodziny, · wypalenie zawodowe rodzin zastępczych, · problemy wychowawcze w pieczy zastępczej, · brak współpracy ze strony naturalnych rodziców w celu powrotu dziecka do rodziny, · trudności we współpracy z innymi instytucjami zaangażowanymi w pomoc dziecku i rodzinie, · wzrost kosztów utrzymania rodzin zastępczych, · ciągły wzrost liczby dzieci potrzebujących zapewnienia im pobytu w pieczy zastępczej; · wypalenie zawodowe pracowników
--	--

9. Monitoring i ewaluacja programu

Monitoring programu będzie prowadzony raz w roku poprzez sprawdzanie stopnia realizacji założonych celów. Odpowiedzią na pojawiające się potrzeby będzie aktualizacja programu. Monitoring polegać będzie na zbieraniu danych do wskaźników monitorujących, dotyczących zrealizowanych zadań, w formie składanego Staroście Jarosławskiemu i Zarządowi Powiatu Jarosławskiego corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Przedmiotem ewaluacji prowadzonej przez PCPR będzie ocena skuteczności realizowanych zadań w oparciu o analizę założonych wskaźników monitorujących, określająca stopień realizacji założonych celów programu. Narzędziem ewaluacji programu będzie oprócz narzędzi monitorujących, analiza przeprowadzonych szkoleń, porad specjalistycznych oraz roczna ankieta dla rodzin zastępczych, która zostanie dokonana po upływie okresu na który został sporządzony program. Monitoring Programu polegać będzie na zbieraniu danych dotyczących realizowanych zadań w celu oceny, czy zamierzenia zostały zrealizowane. Przedmiotem ewaluacji będzie ocena skuteczności podejmowanych działań w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Ponadto Program może podlegać modyfikacji na skutek zmieniającej się rzeczywistości, potrzeb i wymogów.

10. Źródła finansowania programu.

Zgodnie z założeniami ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy realizacja zadań z zakresu profilaktyki i wsparcia rodziny oraz zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców. Samorząd w pełni odpowiada za funkcjonowanie lokalnego systemu opieki nad rodziną i dzieckiem, w tym również za finansowanie działań z tego zakresu.

Planowane źródła finansowania Programu:

- środki własne powiatu jarosławskiego lub powiatu z którego dziecko pochodzi,
- opłaty rodziców lub osób dysponujących dochodami dzieci za ich pobyt w pieczy zastępczej,
- gmina pochodzenia dziecka (zgodnie z art. 191 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej),
- dotacje celowe z budżetu państwa na finansowe wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną,
- środki finansowe pozyskane z samorządu województwa,
- środki finansowe pozyskane z funduszy unijnych.

11. Realizatorzy programu

Jednostką, która koordynuje realizację Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu.

Przy realizacji programu konieczna będzie ścisła współpraca z podmiotami:

- 1) rodzinami zastępczymi,
- 2) rodzinami pomocowymi,
- 3) placówkami opiekuńczo-wychowawczymi,
- 4) policją,
- 5) ośrodkami pomocy społecznej,
- 6) powiatowe centa pomocy rodzinie,
- 7) sądami rodzinnymi,
- 8) placówkami oświatowymi,
- 9) organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny.

12. Zakończenie

Przedstawiony Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 zawiera w sobie najistotniejsze cele i kierunki działań, podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu. Ideą przyświecającą w konstruowaniu niniejszego Programu, było głębokie przekonanie, iż to właśnie rodzina jest najwłaściwszym środowiskiem do wzrostu i rozwoju każdego człowieka. Dlatego tak istotne staje się wspieranie rodzin zastępczych, spokrewnionych, niezawodowych, a także poszukiwanie nowych rodzin zastępczych zawodowych. Szczególną rolę w Programie pełni również współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z ośrodkami pomocy społecznej z terenu Powiatu, celem pracy na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych oraz integracja i standaryzacja działań wszystkich instytucji pomocowych wspierających rodzinę i dziecko.